

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันไหว้ เห็นไหม วันไหว้ เวลาเขาไหว้กันเขาไหว้ถึงบรรพบุรุษ ไหว้เจ้าไหว้บรรพบุรุษ สิ่งที่เขาไหว้บรรพบุรุษเป็นความกตัญญูกตเวที สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดีงาม แต่ในพุทธศาสนาสอนให้เคารพตน ถ้าจะบอกว่าไหว้ตนก็ได้ ถ้าการไหว้ตน เห็นไหม เราไหว้หมด เราไหว้เพราะอะไร? เราไหว้เพราะว่าเราระลึกถึงบุญคุณ

ชีวิตนี้เกิดมาจากไหน? ชีวิตนี้เกิดมาจากพ่อแม่ พ่อแม่ก็มีบุญ ย่าตายายมา มีชาติมีตระกูลมา สิ่งที่มีชาติมีตระกูลมา เห็นไหม นี่วัฒนธรรมประเพณี แล้วชนชาติใดล่ะ? ชนชาติที่เก่าแก่ ศาสนาเริ่มต้นของโลกนี่คือศาสนาผี คำว่าผีหมายความว่าศาสนายังไม่มี พอบุคคลไม่มีก็ถือพระเจ้า ถือต่างๆ ถือแค่นี้ถือลมต่างๆ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วนะ แต่เดิมคนเรายังไม่มีศาสดา ยังไม่มีปัญญา เราก็ตื่นกลัว ไหว้พระอาทิตย์ ไหว้ไฟ ไหว้ต่างๆ แต่ในปัจจุบันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้วนะ

“อะทาสิเม อะกาสิเม ฯ เธออย่าตื่น เธออย่าเสียใจ เธออย่ารำพึง เธออย่ารำพัน เธออย่าคร่ำครวญร้องไห้ไปเลย ให้ทำคุณงามความดีถึงกัน”

ถ้าเราทำคุณงามความดีถึงกันนะ เห็นไหม เวลาอุทิศส่วนกุศล นี่ความรู้สึกละใจ คนเรานะถ้ามีความรู้สึกที่ดีด้วยกัน มองหน้ากันมันก็อบอุ่นนะ คนเรามีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน มองหน้ากันมันก็ได้แยะนะ ฉะนั้น จงทำความดีต่อกันแล้วให้ระลึกถึงกัน นี่อุทิศส่วนกุศล การอุทิศส่วนกุศลของเราให้อุทิศส่วนกุศลเพื่อใจถึงใจ

“ใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง”

นี่เราเกิดมาจากพ่อจากแม่ก็จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง พ่อแม่นี้รักลูกอย่างแก้วตา ดวงใจ แต่ลูกคิดอย่างไร? ลูกคิดอย่างไรกับพ่อแม่ จนกว่าลูกคนนั้นจะมีครอบครัวแล้วลูกคนนั้นจะมีลูกขึ้นมาจะ มันจะระลึกได้ว่าเรามีความผูกพันกับลูกเราขนาดไหน มันจะรู้เลยว่าพ่อแม่รัก

เราขนาดไหน แต่คนๆ นั้นยังไม่มีครอบครัวยังไม่มีบุตรขึ้นมาะ ยังไม่เข้าใจความรักของพ่อแม่หรือ แต่ถ้าเมื่อใดเรามีครอบครัวขึ้นมาะ เรามีลูกขึ้นมา เราจะเข้าใจถึงความรักของพ่อแม่เราเลย

นี่การกราบการไหว้นี้คือการกราบการไหว้ของวัฒนธรรมประเพณีของเขา แต่วัฒนธรรมประเพณีชาวพุทธของเรา เราทำบุญกุศล เราอุทิศส่วนกุศลให้ต่อกัน นี่ก็คือสิ่งที่พ่อแม่ล่วงลับไปแล้ว แต่ถ้าพ่อแม่เรายังมีอยู่ที่นี่พระอรหันต์ของลูก ถ้ายังมีชีวิตอยู่เราได้ดูแลรักษา ที่นี้คำว่าดูแลรักษามันเรื่องปกติธรรมดา มันเรื่องปกติธรรมดาของทุกดวงใจมีกิเลส พอมีกิเลสณะก็มีความชอบ มีความพอใจที่แตกต่างหลากหลายกัน ความกระทบกระทั่งกันมันมีเป็นเรื่องธรรมดา

พอเป็นเรื่องธรรมดา เห็นไหม สิ่งนี้ถ้าเรามีสติปัญญาของเราเราจะตั้งใจของเรา ผู้มีพระคุณ ผู้มีพระคุณนะจะผิพลาดบ้างเล็กน้อยคือผู้มีพระคุณ แต่เราทำใจของเราเพื่อประโยชน์อันนี้ ถ้าเพื่อประโยชน์อันนี้พระอรหันต์ของลูก เพราะพ่อแม่ให้ชีวิตมานะ นี่พระอรหันต์ของลูก ทางสังคมเขาพูดกัน วังหาพระอรหันต์กันทั่วบ้านทั่วเมือง แต่พระอรหันต์ในบ้านไม่ต้องวิ่งไปหานะ เจอเลย กลับบ้านนี่เจอเลย เจอพระอรหันต์เลย แต่เราไปหาพระอรหันต์ต่างๆ ไป พระอรหันต์อยู่ที่ไหน?

จะนั้น คำว่าพระอรหันต์ เรามีวุฒิภาวะสิ่งใดจะไปรับรู้สิ่งนั้นว่าเป็นอรหันต์หรือไม่เป็นอรหันต์ สิ่งที่เราจะรับรู้ได้ เห็นไหม เรารับรู้ได้ด้วยปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโก ด้วยใจของเรา ถ้าเคารพเราเคารพตัวของเรา เราทำคุณงามความดีของเรา ทำทุกอย่างพร้อมขึ้นมาแล้วนี่คนดี คนดีทำได้ง่าย ทำความชั่วได้ยาก คนชั่วทำแต่ความชั่วๆ แต่ไม่ทำคุณงามความดี ทำดีได้ยาก คนดีถ้าเราดี กตัญญูกตเวทิตเป็นเครื่องหมายของคนดี ถ้าคนดีมันมีเครื่องหมายของคนดีขึ้นมาแล้ว คนดีทำสิ่งที่เป็นความดีงาม นี่มันจะละเอียดเข้ามาใน

นี่คำว่าละเอียดเข้ามา เห็นไหม เราเห็นนะ การแสดงออกกิริยามารยาทภาษานี้สื่อถึงสกุลของเขา กิริยามารยาทสื่อถึงความรู้สึกนึกคิดของเขา ถ้าจิตใจของเราดีขึ้นมานะ นี่เราดีขึ้นมานะมันจะย้อนเข้ามา ย้อนกลับมาถึงพลังงานตัวนั้น พลังงานคือตัวจิต ถ้าตัวจิตคือพลังงาน เวลานั้นแสวงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด อวิชชาปัจจัยาสังขาราสังขารปัจจัยา วิญญาณัง เพราะมีความไม่รู้มันถึงมีสังขาร สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่งมันแสดงออก การแสดงออกมานี้กิริยามารยาท

ถ้ากิริยามารยาทถ้ามันดีของมันขึ้นมามันจะละเอียดขึ้นไปสู่ตัวมันได้ ถ้ามันไม่ละเอียดของมันเข้าไป เห็นไหม นี่ไงเรากราบไหว้ที่บ้านในเมือง แล้วเรากราบไหว้ตัวเราไหม? ตัวเองต้องกราบไหว้ด้วยหรือ? ตัวเองยังไม่รู้จักตัวเอง หาดตัวเองไม่เจอใจ เวลาภาวนาขึ้นมาจะไปหาอาจารย์ นี่จิตหนูเป็นอย่างไร? จิตหนูเป็นอย่างไร? โอ้โฮ ตัวเองยังไม่รู้แล้วใครจะรู้ได้ล่ะ?

นี่ไงเราไม่รู้จักตัวเองใจ ถ้าเรารู้จักตัวเอง อะทาสิเม อะกาสิเม ๆ เวลาพระพุทธเจ้าสอนไว้ นี่เรออย่ารำพึงรำพัน พรีรำพันคิดถึงอสังขารจนเกินไปนัก ให้ทำคุณงามความดีของเรา ถ้าพอคุณงามความดีของเรา เราทำของเรา ทำความดี ความดียิ่งกว่านี้ยังมีอยู่ไหม ความดีที่เรากระทำ เพราะจิตเราดีเราทำสิ่งที่ดีๆ ถ้าสิ่งที่ดีๆ นี่ทำแล้วทำอย่างไรต่อไป? ทำอย่างไรต่อไป? สิ่งที่ดีละเอียดขึ้นมา แล้วความรู้สึกอยู่ที่ไหน? นี่ทำแล้วก็มีความวิตกมีความกังวลนะ

คูลีเวลาหลวงปู่มันท่านธุดงค์ไปเชียงใหม่ มีพี่น้องเป็นชีกับเณร นี่ตั้งใจทำคุณงามความดีก่อสร้างเจดีย์ด้วยกัน ทีนี้พอสร้างเจดีย์ สร้างเจดีย์ยังไม่เสร็จเสียไปทั้งคู่ใจ พอเสียทั้งคู่ก็มาเดินวนเวียนอยู่ที่เจดีย์นั้น หลวงปู่มันท่านภาวนาไปพอจิตท่านสงบท่านไปเห็นเข้าใจ ท่านก็ถามว่า

“ทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะ?”

“ก็นี่อยากทำคุณงามความดี อยากสร้างถาวรวัตถุไว้ในศาสนา อุตส่าห์ชวนขวย ๒ คนพี่น้องทำด้วยกัน แล้วทำไมไม่เสร็จมันตายซะก่อน” ก็นี่มีความผูกพันก็มาเกิดอยู่ที่นั่น

หลวงปู่มันบอก “ความดีก็ทำไปแล้ว สิ่งที่ดีก็ทำแล้วใจ ผลของความดี เราไม่ไปวิตกกังวลไม่ไปผูกพันกับสิ่งนั้น จิตใจเราที่ดีเจดีย์นอกเจดีย์ในใจ เจดีย์นอกก็สิ่งที่เป็นวัตถุก่อสร้างเจดีย์ ธรรมเจดีย์ในหัวใจของเรา ถ้ามันมีสติมีปัญญาขึ้นมา มันจะเกิดเจดีย์ที่นี่”

นี่พอได้ฟังเทศน์หลวงปู่มันนะวางใจได้ พอวางใจได้ก็ไปเกิดเป็นเทวดาทิ้งคู่เลย พอเป็นเทวดาทิ้งคู่ เห็นไหม นี่หลวงปู่มันท่านภาวนาไปก็ไปเห็นเข้าอีก จากเดิมที่เห็น สิ่งทีเห็นนี่นะ ถ้าทางโลกเขาว่าเห็นอย่างนั้นมันเป็นนิมิตหรือเปล่า? เห็นอย่างนั้นมันจริงหรือเปล่า? นี่เวลาพูดออกมาแล้วมันเป็นประเด็นให้สังคมโต้แย้งได้ ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ของเราจะพูดต่อเมื่อมันเป็นประโยชน์หรือเป็นการยืนยัน เป็นการยืนยันว่าความดีจากที่เป็นวัตถุ ความดีที่เป็นจากนามธรรม

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเราทำคุณงามความดี จิตมันเสวยอารมณ์มันก็แสดงออก เห็นไหม การแสดงออกต่างๆ ถ้ามันพุทธโธ พุทธโธให้มันพุทธธานุสติ สติกับพลังงานนั้น ให้เราระลึกถึงองค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทฺโธ พุทฺโธจนพุทฺโธไม่ได้ เห็นไหม พอพุทฺโธไม่ได้มันก็เข้าสู่ตัวมัน มันไม่เสวยอารมณ์ มันไม่พุทฺโธ มันพุทฺโธไม่ได้ พุทฺโธไม่ได้เพราะตัวมันอึดเต็ม แต่ถ้ามันพร่อง มันพร่อง มันกระหายอยู่ มันบกพร่องอยู่นี้มันเสวย มันหิวกระหายของมัน แต่ถ้ามันเต็มของมัน นี่ความคิดที่มันดีขึ้น

นี่ไงที่ว่าไหว้ตัวเอง เคารพตัวเอง ถ้าเคารพตัวเองมันรู้ของมัน เห็นไหม นี่ถึงบอกว่าทำสิ่งใด ในลัทธิต่างๆ เขาบอกว่า ทำแล้วพระเจ้าเป็นผู้ตัดสิน เวลาวันสิ้นโลกพระเจ้าเป็นผู้ตัดสิน แล้วพระเจ้าเป็นผู้ตัดสิน ตัดสินอย่างไรล่ะ? แต่ถ้าของเราความคิดความชั่วนี้เราตัดสิน นี่จิตสงบเรารู้ว่าจิตเราสงบ แต่เวลาจิตของเราเกิดปัญญาขึ้นมามันแยกแยะของมัน แยกแยะเรื่องสิ่งใด?

สักกายทิฐิ ทิฐิในเครื่องอาศัย ร่างกายนี้เป็นที่อาศัยของจิตใจนะ เวลาเราเกิดมา ปฏิสนธิจิต เห็นไหม ปฏิสนธิตั้งแต่เป็นน้ำมันใส น้ำมันข้น ปลูกสาขกาลิป เป็นก้อนเนื้อ เป็นต่างๆ ออกมาเป็นมนุษย์ จิตนี้อาศัยสิ่งนี้อยู่ ปฏิสนธิออกมาเป็นมนุษย์ นี่อุบัติขึ้นเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ฉะนั้น พอจิตมันอุบัติขึ้นมาเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม นี่ร่างกายนี้เป็นเครื่องอาศัย ทีนี้พอร่างกายเป็นเครื่องอาศัยสิ่งที่เราอาศัยเราก็คิด ใครรักบ้านไหม? ใครรักรถไหม? รักสมบัติไหม? รักทุกคนแหละ แล้วทำไมมันไม่ผูกพันกับสิ่งนี้ว่าเป็นเราๆ

ร่างกายนี้เป็นของเราเพราะจิตมันอาศัยอยู่ในร่างกายนี้ พอจิตมันสงบเข้ามามันก็พิจารณาแล้ว นี่ร่างกายนี้มันก็อาศัยในภพชาตินี้ เวลาพอสิ้นอายุขัยไปร่างกายก็ทิ้งไว้อยู่ที่นี้ จิตใจมันก็พลัดพรากจากร่างกายนี้ไป ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ จิตสงบมันจะเห็น จิตมันสงบเข้ามามันจะเห็นของมัน เห็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่จิตมันยังมีอยู่

เวลาคนตายแล้ว เห็นไหม ซากศพที่เก็บไว้มันจะเน่า มันจะทำลายตัวมันเอง มันจะย่อยสลายของมันไปเราก็เห็น แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามามันเห็นเดี๋ยวนี้เลย เห็นร่างกายมันแปรสภาพเป็นไตรลักษณ์ให้เห็นในปัจจุบันนี้เลย พอเห็นปัจจุบันนี้ นี่ไงเพราะมันเป็นแบบนี้ สอนจิตตั้งแต่มีชีวิตอยู่ ไม่ต้องให้ใครมาพิจารณาไง เราพิจารณาของเราเอง พิจารณาของเราเอง

นี่ทิวทัศน์ที่เห็นที่จิตได้สำนึก เห็นไหม สักกายทิฐิความเห็นผิด นี่ไงที่ว่าพิจารณาของเรา นี่ปัญญามันเกิดอย่างนี้ ถ้าปัญญามันเกิด พิจารณาแล้วมันเห็นเข้ามันก็ปล่อยวางๆ เพราะมันยึดไว้ไม่ได้ มันยึดไว้ไม่ได้เพราะมันไม่มีอะไรจะยึดไว้ ถ้ามันยึดไว้ไม่ได้มันปล่อยโดยข้อเท็จจริงไม่ได้ปล่อยเพราะเราอยากปล่อยหรือเราต้องการปล่อย

พอพิจารณาไปแล้ว นีร่างกายก็เห็นหมดแล้ว มันปล่อยวางหมดแล้ว ปล่อยวาง แต่สายไขมันยังมีอยู่ไง เห็นไหม เวลาคนนอนหลับเวลาฝันใช่ไหม? เวลาฝันว่าไปเที่ยว จิตออกจากร่างนี้ไป ทำไมมันกลับมาร่างนี้ได้ล่ะ? นี่ถ้ามันยังไม่หมดอายุขัยนะจิตออกไปมันก็กลับมา แต่พอเวลามันตายไปแล้วนะ พอจิตออกจากร่างไป ทำไมมันไม่ฟื้นล่ะ? คนตายแล้วทำไมไม่ฟื้น เวลาคนฝันทำไมมันฟื้น

นี่ก็เหมือนกัน จิตเวลามันพิจารณาของมัน สายไขที่มันมีของมันอยู่มันพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลาสายไขมันขาด สายไขสังโยชน์มันขาด พอมันขาดทิวทัศน์เห็นผิคนั้นมันเปลี่ยนแปลงหมด ทิวทัศน์ที่ความยึดมั่นถือมั่นสายไขที่มีอยู่นั้นมันปล่อยหมด พอมันปล่อยหมด สักกายทิวทัศน์ วิจิกิจฉา สีสัปปตปรามาส พอมันปล่อยสักกายทิวทัศน์ ความล่งเลตงสัย วิจิกิจฉา สีสัปปตปรามาส ความลุ่มคล่ำมันมีมาจากไหน? ถ้ามันรู้จริงมันปล่อยจริงแล้วสีสัปปตปรามาสมันไม่มี นี่สักกายทิวทัศน์ วิจิกิจฉา สีสัปปตปรามาสมันไม่มีของมัน เพราะมันปล่อยของมัน เพราะมันเป็นความจริงของมัน นี่เิงการเคารพตัวเราเองเราจะได้สมบัติอย่างไร ไซ้ เราเกิดมานะเรามีพ่อแม่มีชาติมีตระกูล เป็นเรื่องผลของวิภูฏะ เรื่องผลเวรผลกรรม เราได้ทำคุณงามความดีกันมา เราได้ความผูกพันกันมาถึงได้มาเกิดกัน ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“มนุษย์ไม่มีใครเลยที่ไม่เคยเป็นญาติกัน ไม่ชาติใดก็ชาติหนึ่ง เพราะการเวียนตายเวียนเกิดมันมีมาตลอด”

การที่เป็นมนุษย์นี้ทุกคนมันมีการสัมพันธ์กันมาแต่ชดาด ไม่ชาติใดก็ชาติหนึ่ง เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าการเกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นญาติกันโดยธรรม เป็นญาติกันโดยธรรมเพราะมันเป็นผลของวิภูฏะ นี่คือการเกิดของความเป็นมนุษย์ ความเกิดเป็นมนุษย์ที่มีความกตัญญูทเวที่ต่างๆ เป็นวัฒนธรรม แต่ถ้าเราเคารพตัวเราแล้วเรามีจุดยืนในตัวของเรา เราพิจารณาโดยตัวของเรา เราจะรู้จริงจากภายใน

สังธรรมอันนี้มันเป็นสันทิภูฏิกโก มันเป็นปัจเจกตั้ง สายไขของใจ มันเป็นสายไขของใจดวงนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน เห็นไหม

“เธออย่าคร่ำครวญ อย่ารำร้อง อย่าวิตกกังวล อย่ามีความผูกพัน”

นี่พระพุทธเจ้าเตือน ก็เตือนเท่านั้นแหละแก้ไขไม่ได้หรอก แต่ถ้าจิตเราสงบแล้วเราพิจารณานะ เวลามันปล่อยแล้ว เห็นใหม่ ความคร่ำครวญ ความผูกพัน นี่สายใย สายใยที่มันผูกพันมันพิจารณาแล้วมันขาด พอมันขาดขึ้นไปการขาดขึ้นมาตามความเป็นจริงกับจำมาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เรา เป็นความว่าง นิพพานเป็นความว่าง” ก็จำกันมา

สายใยมันมีอยู่ เวลามันจำมาจิตมันดี มันศึกษามาดี มีสติปัญญา มันก็อึด จริ่ง เวลาจิตมันตกนะ เวลาจิตมันตกจิตมันเสื่อมนะมันเผาผลาญมาก ก็ไหนว่ามันขาดไปแล้วไง นี่ไงถ้าความจำมันเป็นแบบนี้ แต่ถ้าเป็นความจริงนะ เวลามันขาดแล้วนะ สายใยขาดแล้วสิ่งนี้ไม่มี ถ้าสิ่งที่ไม่มีความหมายอะไรก็ไม่มี ถ้าหาไม่มีแล้วมันจะมีความวิตกกังวลไหม? มันจะมีความอาลัยอาวรณ์ไหม? มันจะมีการคร่ำครวญถึงกันไหม? คนที่ไม่มีการคร่ำครวญถึงกันคนนั้นคือคนไม่ดีใช่ไหม?

คนที่ไม่คร่ำครวญไม่อาลัยอาวรณ์ แต่เขารู้แจ้งของเขา เขาจะดูแลแบบคนที่มีสติปัญญา ดูแลในตระกูลของเรา ดูแลพ่อดูแลแม่ยิ่งกว่าคนที่มีสายใยอีก คนที่มีสายใยนะเพราะสายใยบางทีก็ไม่พอใจ ซัดใจ ซัดแย้งในหัวใจ มันมีความเผาผลาญในหัวใจ จริ่ง-ไม่จริ่ง ทุกข์-ไม่ทุกข์ มันปวดของมัน แต่เวลามันขาดไปแล้วมันเห็นจริงใจ ขาดไปแล้วพอสายใยมันขาด แต่ความผูกพันนี้เห็นคุณจริงๆ เห็นเป็นพระอรหันต์จริงๆ ทำจริงๆ ดูแลจริงๆ กลับดูแลดีกว่าคนที่มีสายใยอีก เพราะคำว่าสายใยมันกระทบกระทั่งกันได้ไง แต่ถ้ามันขาดแล้วมันไม่มีการกระทบกระทั่ง เห็นบุญคุณจริงๆ นะ เห็นสัจจะจริงๆ นะ ฉะนั้น ทำจริงแล้วมันจะได้ไปตามความเป็นจริง

นั่นถ้าเราไหว้เจ้าไหว้ต่างๆ อันนั้นเป็นประเพณีวัฒนธรรม ถ้าเราได้กระทำของเราณะ ตบะธรรมนี้แผดเผา ได้การเคารพตน ทำลายตน แล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเรา นี่พุทธศาสนานะ ศาสนาพุทธกับศาสนาต่างๆ เข้ากันในประเพณีวัฒนธรรม มันเป็นเรื่องโลกๆ ไป แต่ถ้าเราพิจารณาของเราขึ้นมามันจะเป็นธรรมขึ้นมา เพื่อประโยชน์กับชีวิตนี้ เอวัง